

Slår svenskene på ferskvarer

Ferskvareutvalget er bedre i norsk dagligvare enn i svensk. Men svenske butikker er større – Sverige er tettere befolket.

Innlegg
Torbjørn Bull
Jenssen og
Erland Skogli

Basert på mediedekning den siste tiden får man inntrykk av at norsk butikkutvalg av mat og drikke er elendig. Instituttet Sifo gjennomførte nylig en sammenligning av norsk og svensk dagligvare, men det var basert på et mangelfullt datagrunnlag.

Hverken fersk fisk, ferskt kjøtt, frukt og grønt eller øl var inkludert i produktgruppene de sammenlignet. Dette er produktgrupper som utgjør en betydelig andel av den norske dagligvareomsetningen. I stedet for disse inkluderte Sifo-analysen produktgrupper som brus, vann med kullsyre, ris og pasta. Gruppene utgjør under halvparten av dagligvareomsetningen.

Sifo-analysen gir derfor et begrenset innblikk i de reelle forskjellene mellom Norge og Sverige.

I tillegg er søkelyset på vareutvalget i en gjennomsnittlig butikk problematisk. Grunnen til det er at en gjennomsnittlig dagligvarebutikk er vesentlig mindre i Norge enn i Sverige. Å sammenligne gjennomsnittet innebærer derfor langt på vei å sammenligne store svenske

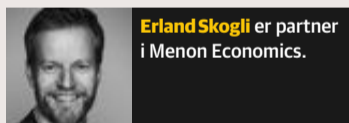

Skal vi ha den samme butikkstrukturen i Norge som i Sverige, må over 900 dagligvarebutikker legges ned

Utvalget av ferske varer som fersk fisk, ferskt kjøtt og frukt og grønt er vesentlig større i de norske butikkene. Foto: Aleksander Nordahl

butikker, som dem man finner langs norskegrensen, med små norske lokalbutikker.

I stedet for å sammenligne forskjellene i vareutvalg mellom små og store butikker og kun for noen få produktgrupper, bør man først se på hele varespek-

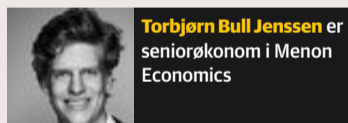

Erland Skogli er partner i Menon Economics.

ret og sammenligne like for like. Deretter bør man finne forklaringer bak forskjellene i butikkstørrelse. Dette har Menon gjort i en helt fersk rapport.

Rapporten viser at forskjellene i totalt utvalg av mat og

drikke er små når man sammenligner norske og svenske butikker av lik størrelse. For de sammenlignbare butikkene som er analysert i rapporten, er vareutvalget av mat og drikke kun syv prosent større i de svenske enn i de norske.

Torbjørn Bull Jenssen er seniorøkonom i Menon Economics

For ulike produktkategorier er det derimot store forskjeller.

- Utvalget av ferske varer som fersk fisk, ferskt kjøtt og frukt og grønt er vesentlig større i de norske butikkene.
- Utvalget av meieri- og

langtidsholdbare varer, som yoghurt, sjokolade, rømme og fløte er tilsvarende større i de svenske.

Det norske vareutvalget er altså bedre innenfor noen produktkategorier og dårligere innenfor andre. Bildet er ikke svart hvitt, slik det ser ut når man kun inkluderer utvalgte produktkategorier.

Videre viser vår rapport at butikk tettheten er høy i Norge og at dette skyldes spredt bosetting og lav befolkningstetthet. Butikk tettheten er høy i både norske og svenske kommuner der man har lav befolkningstetthet. Forskjellen er at befolkningstettheten er gjennomgående høyere i Sverige enn

i Norge. Dette gjelder også i storbyene.

For eksempel er befolkningstettheten i Stockholm mer enn tre ganger høyere enn i Oslo.

Lav befolkningstetthet og spredt bosetting gir et stort antall butikker per innebygger i Norge.

I Norge er det rundt 7,5 butikker per 10.000 innebygger, mens det tilsvarende tallet i Sverige er på 5,7 (når man også inkluderer butikker utenfor de store kjedene). Med over 30 prosent flere dagligvarebutikker per innbygger i Norge enn i Sverige følger det naturlig at norske butikker i snitt er rundt 30 prosent mindre.

Som kommentar til Sifos undersøkelse mente Forbrukerrådet at norske forbrukere må lære av de svenske. «Vi må tåle å gå litt lengre til butikken for å få en større butikk med flere kunder» sa Flesland til Aftenposten (Aftenposten 7. desember).

Menons analyse viser at det ikke er fullt så enkelt. Skal vi ha den samme butikkstrukturen i Norge som i Sverige, må over 900 dagligvarebutikker legges ned. Uten drastiske endringer i den norske bosettingen ville avstanden til butikken fort blitt mer enn bare «litt lengre».

I Norge handler vareutvalg vel så mye om tilgang og nærhet som om bredde – enda bredere utvalg i de store byene hjelper lite når folk bor over hele landet.

Erland Skogli, partner i Menon Economics, og **Torbjørn Bull Jenssen**, seniorøkonom i Menon Economics

Godt Fornybarmandat

Leo Grünfeld skriver i DN 12. desember at mandatet for det nye fornybarfondet er lett absurd, og at fondet må betraktes som et såkornfond som vil tape milliarder og komme i konflikt med EUs regelverk. Vi ser det ikke slik og synes Grünfeld tolker Finansdepartementet som fanden leser bibelen. Det er lite i det nye fondets mandat som tilsier at det skal bli et pengesluk.

Mandatet er tydelig på at investeringene skal ha lav teknologisk risiko og operere i overgangen til kommersialisering.

ring. Slike fond har en forutsigbar risikoprofil med gode muligheter for en fornuftig markedsavkastning. Våre undersøkelser blant en rekke av verdens ledende fond bekrefter dette.

Over tid vil fondet kunne investere i selskaper og fond med virksomhet i eller ut fra Norge og som videreutvikler norsk næringsliv i et internasjonalt marked og sikrer bærekraftige arbeidsplasser i Norge.

Det er et sunt prinsipp at staten ikke ønsker at fondet eier mer enn 49 prosent i enkeltinvesteringer, men fondet må ha anledning til å ta en større eierpost dersom det er riktig for å nå mandatets mål. Mandatet legger til rette for god avkastning og for et nytt, spesi-

sert norsk forvaltningsmiljø, og det vil gi vekstimpulser til en ny grønn industri.

Peter FUSDahl, daglig leder, SB Advisory AS

Varmere i romertiden

I DN 17. desember skriver forskningsleder Bjørn Samset ved Cicero Senter for Klimaforskning at det ikke var varmere på Grønland i vikingtiden (år 900–1100) enn det er i dag. Som begrunnelse siterer han en artikkel fra 2013 av en forskergruppe på «rundt 100 geofysikere», publisert i Nature

Geoscience, 2013 (PAGES2k: «Continental-scale temperature variability during the two past millennia»). Artikkelen konkluderer med at det i løpet av de 2000 siste årene ikke fantes noen 30-årsperiode som var varmere enn periodene 1941 til 1970 og 1971 til 2000.

Men det forskningslederen utelater, er at denne publikasjonen inneholder noen alvorlige feil som senere er blitt korrigert. Det var feil i flere av datasettene i artikkelen fra 2013. Noen av temperaturdataene var blitt snudd på hodet. For eksempel var årring-data fra trær blitt lest inn feil vei og temperaturdata fra en innsjø på Island blitt lest inn opp ned. Selvfølgelig blir feilen

stor når slike ting skjer i en vitenskapelig sammenheng.

Da blemmene ble oppdaget og korrigert, ble forskerne nødt til å publisere et pinlig korrigendum i 2015 (Nature Geoscience, desember, 2015, 981-982). Konklusjonen ble da helt annerledes. Det viste seg å være en 30-årsperiode som var varmere enn begge periodene nevnt ovenfor, nemlig perioden fra år 381 til år 410, det vil si slutten av romertiden.

Dette snur opp ned på Ciceros argumentasjon. Var det uvitenhet fra Samsets side, eller var det et bevisst valg?

Martin Hovland, geofysiker, professor emeritus